

Brüssel, 28.5.2014
COM(2014) 330 final

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Euroopa energiajulgeoleku strateegia

{SWD(2014) 330 final}

Euroopa Liidu heaolu ja julgeolek sõltub stabiilsest ja katkematust energiavarustusest. Asjaolu, et enamiku liikmesriikide kodanikel ei ole alates 1970. aastate naftakriisist kogemust kestvama energiatarnehäire kohta, annab tunnistust liikmesriikide ja ELi edust selle tagamisel. Enamiku kodanike jaoks on energia käepärane, meid kõikjal ümbritsev ja vajaduse korral kättesaadav. See mõjutab olulisel määral riigi tasandi energiapoliitiliste otsuste tegemist, kusjuures energiavarustuse kindlust ei seata samale pulgale muude teemadega.

2006. ja 2009. aasta talvel tabasid teatavate Ida-Euroopa liikmesriikide kodanikke aga ootamatud gaasitarnehäired. See oli selge meeldetuletus, et meil on vaja Euroopa ühist energiapoliitikat. Sellest alates on tehtud väga palju ELi energiajulgeoleku tugevdamiseks gaasitarnete valdkonnas ning liigselt ühestainsast tarnijast sõltuvate liikmesriikide arvu vähendamiseks. Hoolimata kõigist saavutustest infrastruktuuri tugevdamisel ja tarnijate mitmekesistamisel, on EL endiselt haavatav välise energiasurve suhtes, nagu annavad selgelt tunnistust allpool esitatud arvnäitajad. Seepärast vajab EL praktilist energiajulgeoleku strateegiat, millega edendatakse vastupidavust nimetatud survele ja lühiajalisele tarnehäirele, samuti väiksemat sõltumist kindlatest kütustest, energiatarbijatest ja -liinidest pikas perspektiivis. Nii riigi kui ka ELi tasandi poliitikakujundajad peavad kodanikele selgeks tegema, milliseid valikuid nimetatud sõltumatuse vähendamiseks tuleb teha.

ELi energiajulgeoleku võtmefaktid ja -arvud

- Praegu impordib EL oma tarbitavast energiast 53 %. Energiainpordist sõltutakse toornafta (ligikaudu 90 %), maagaasi (66 %) ja vähemal määral tahkekütuste (42 %), aga ka tuumakütuse (40 %) valdkonnas.
- Energiavarustuse kindlus on kõigi liikmesriikide ühine küsimus, ehkki osa riike on teistest haavatavamad. Eelkõige kehtib see vähem integreeritud ja ühinenud piirkondade nagu Balti riikide ja Ida-Euroopa suhtes.
- Kõige kiireloomulisem energiavarustuse kindluse küsimus on suur sõltuvus ühestainsast välistarnijast. Eriti kehtib see gaasi, aga ka elektri valdkonnas.
  - Nimelt sõltub kuue liikmesriigi kogu gaasiimport Venemaast kui ainsast välistarnijast, kusjuures kolme puhul moodustab maagaas rohkem kui veerandi nende energiavajadusest. 2013. aastal moodustas Venemaalt tarnitud energia 39 % ELi maagaasiimpordist või 27 % ELi gaasitarbimisest; Venemaa eksportis 71 % oma gaasist Euroopasse, kusjuures suurim maht suundus Saksamaale ja Itaaliasse (vt 1. lisa).
  - Elektri puhul sõltub kolm liikmesriiki (Eesti, Läti ja Leedu) oma elektrivõrgu haldamisel ja tasakaalustamisel vaid ühestainsast väliskäitajast.
- ELi energiainpordi arve moodustab rohkem kui 1 miljard eurot päevas (2013. aastal umbes 400 miljardit eurot) ja rohkem kui viiendiku ELi koguimpordist. EL impordib rohkem kui 300 miljardi euro eest toornaftat ja naftatooteid, millest kolmandiku Venemaalt.
- ELi energiajulgeolekut tuleb vaadelda ühtlasi kogu maailmas suureneva energianõudluse taustal, mis kasvab 2030. aastaks hinnanguliselt 27 % ning toob kaasa olulisi muudatusi energiatarbimises ja kaubavoogudes.

Allpool kirjeldatud strateegia põhineb mitmetele praeguste poliitiliste suundade tugevatele külgedele ja kogemustele, mis on saadud nende elluviimisest ning liidu

tõhusatest vastustest energiatarnekriisidele. Euroopa on olnud märkimisväärselt edukas energia siseturu kujundamisel (järjest enam süsteemidevahelisi ühendusi); see on üks energiamahukamaid piirkondi maailmas ning tal on tasakaalustatum energiaallikate jaotus kui tema põhipartneritel.

Sellegipoolest käsitletakse liigagi sageli energiajulgeoleku küsimust vaid riigi tasandil, võtmata täielikult arvesse liikmesriikide vahelist vastastikust sõltuvust. Suurema energiajulgeoleku võti peitub esmalt kollektiivsemas lähenemises siseturu toimimisele ja tihedamas piirkondlikus ja üle-euroopalises koostöös, esiteks eesmärgiga kooskõlastada võrguarendust ja avada turgusid ning teiseks viia sidusamalt ellu välismeetmeid. See hõlmab ka laienemismeetmete kaudu selle tagamist, et kandidaatriigid ja võimalikud kandidaatriigid järgiksid neid juhtpõhimõtteid.

Praegu on EL ainus suur majandusjõud, kes toodab 50 % oma elektrist kasvuhoonegaasi heidet tekitamata¹. Loodame, et see on nii ka tulevikus. Pikas perspektiivis käib energiajulgeoleku küsimus käsikäes vajadusega liikuda konkurentsivõimelise ja vähese CO₂-heitega majanduse poole, mis vähendab imporditud fossiilkütuste kasutamist, ning sõltub nimetatud vajadusest. Seega moodustab Euroopa energiajulgeoleku strateegia täieõigusliku osa 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistikust² ja on täielikult kooskõlas meie konkurentsivõime- ja tööstuspoliitika eesmärkidega³. Seepärast on oluline, et asjaomase raamistiku kohta tehakse vajalikud otsused kiiresti, nagu on osutanud Euroopa Liidu Nõukogu, ning et liikmesriigid pööraksid ühiselt tähelepanu konkurentsivõimelisele, ohutule ja säästvale energiale käsitlevate pikaajaliste kavade koostamisele ja elluviimisele. Energiajulgeoleku küsimusega tegelemine kiiresti muutuv keskkonnas nõuab paindlikkust ning suutlikkust kohaneda ja muutuda. Seepärast tuleb strateegiat muutuvates tingimustes edasi arendada.

Strateegias on sätestatud valdkonnad, milles tuleb võtta vastu otsused või kindlad meetmed elluviimiseks nii lühikeses, keskmises kui ka pikas perspektiivis, et leida lahendus energiajulgeoleku probleemile. See tugineb järgmisele kaheksale võtmesambale, mis edendavad ühiselt kõigile liikmesriikidele kasulikku tihedamat koostööd, austades samas riigi tasandi energiavalikuid, ning milles juhendatakse solidaarsuse põhimõttest:

1. kohesed meetmed, mille eesmärk on tõsta ELi suutlikkust tulla toime 2014.–2015. aasta talve energiavarustuse suure tarnehäirega;
2. kriisi-/solidaarsusmehhanismi tugevdamine, sealhulgas riskihindamiste ja kriisikavade kooskõlastamine ning strateegilise infrastruktuuri kaitsmine;
3. energianõudluse vähendamine;
4. tõrgeteta ja täielikult integreeritud siseturu ülesehitamine;
5. Euroopa Liidu energiatootmise suurendamine;
6. energiatehnoloogiate arendamine;
7. välistarne ja sellega seotud infrastruktuuri mitmekesistamine;
8. riikide energiapoliitika kooskõlastamine ning energia välispoliitikas ühel häälel kõnelemine.

---

¹ 23 % taastuvenergiast ja 27 % tuumaenergiast.

² COM(2014) 15 (final).

³ Komisjoni teatis „Euroopa tööstuse taassünd”, COM(2014) 14 (final).

1. VIIVITAMATUD MEETMED, MILLE EESMÄRK ON TÕSTA ELI SUUTLIKKUST TULLA TOIME 2014.–2015. AASTA TALVE SUURE ENERGIATARNEHÄIREGA

Ukraina praeguste sündmuste ning võimaliku energiatarnehäire taustal peavad lühiajalised meetmed keskenduma riikidele, kes on sõltuvad ühestainsast gaasitarnijast.

Komisjon teeb koos liikmesriikide, reguleerivate asutuste, ülekandevõrguettevõtjate ja käitajatega eelolevat talve silmas pidades tööd, et parandada Ukraina valmisolekut võimalikeks tarnehäireteks. Erilist tähelepanu pööratakse haavatavatele piirkondadele, tugevdamiseks energia salvestamise võimsust (kasutades näiteks täies mahus ära Läti salvestamisvõimsust Balti riikides), arendamiseks välja vastassuunalisi vooge (võttes aluseks Slovakkia ja Ukraina vahelise vastastikuse mõistmise memorandumid eduka näite), koostamiseks piirkonna tasandi energiavarustuse kindluse kavasad ning kasutamaks senisest enam veeldatud maagaasi võimalusi.

Võtmemeetmed

Komisjon ja liikmesriigid peaksid keskenduma järgmisele:

- tihendada gaasikoordineerimisrühma⁴ koostööd ning eriti jätkama maagaasivoogude ja gaasisalvestamise taseme järelevalvet, samuti kooskõlastama ELi ja/või piirkonna tasandi riskihindamisi ja kriisikavasid;
- ajakohastama riskihindamisi ja ennetavaid tegevuskavasid ja hädaolukorra lahendamise kavasad, nagu on nähtud ette määruses 994/2010;
- algatama eeloleva talve võimalikku tarnehäiret arvesse võttes energiajulgeoleku vastupidavuskatsed ning vajaduse korral töötama välja varumehhanismid, nagu gaasivarude suurendamine, erakorralise infrastruktuuri ja vastassuunavoogude väljatootamine, samuti energianõudluse vähendamine või alternatiivkütustele ümberlülitumise väga lühikese aja jooksul;
- tegema suuremat koostööd gaasitarnijatega ja ülekandesüsteemi halduritega, et leida võimalikud (sealhulgas veeldatud maagaasi) allikad lühiajalisteks täiendavateks tarneteks.

2. KRIISI-/SOLIDAARSUSMEHHAANISMI TUGEVDAMINE, SEALHULGAS RISKIHINGAMISTE JA KRIISIKAVADE KOOSKÕLASTAMINE NING STRATEEGILISE INFRASTRUKTUURI KAITSMINE

ELi põhiprioriteet on tagada parima võimaliku ettevalmistatuse ja kavandamisega vastupidavus ootamatutele energiatarnehäiretele, strateegilise infrastruktuuri kaitstus ning kõige haavatavamate liikmesriikide ühine toetamine.

2.1. Naftavarud

Liikmesriigid on kohustatud nägema ette ja säilitama minimaalsed toornafta ja naftatoodete varud – nii leevendatakse tarnehäiretega seotud riske⁵. Praegused varud

⁴ Kehtestatud määrusega (EL) nr 994/2010, milles käsitletakse gaasivarustuse kindluse tagamise meetmeid.

⁵ Nõukogu direktiiv 2009/119/EÜ, 14. september 2009, millega kohustatakse liikmesriike säilitama toornafta ja/või naftatoodete miinimumvarusid.

katavad umbes 120 päeva tarbimise, mis on tunduvalt rohkem, kui 90päevane miinimumnõue. Lisaks järgib ELi varude säilitamise kohustus Rahvusvahelise Energiaagentuuri kehtestatud naftavarude säilitamise kohustust ja on sellega seotud. Asjaomased vahendid on tõendanud oma asjakohasust ja tõhusust. Tagatis, et tarne füüsilist katkemist ei toimu, on tähtsaim tegur turuhindade kõikumiste vähendamiseks kriisiolukorras. Seepärast peaks EL edendama suuremat rahvusvahelist koostööd ning naftavarude ja -turgude läbipaistvust, sealhulgas kaasates uusi suurtarbijaid, nagu Hiina ja India.

2.2. Võimalike gaasitarnehäirete ennetamine ja leevendamine

Pärast 2006. ja 2009. aasta gaasitarnekriise on EL tugevdanud oma kooskõlastusvõimet, et ennetada ja leevendada võimalikke gaasitarnehäireid⁶. Investeerimine varuinfrastruktuuri on nüüd kohustuslik: hiljemalt 3. detsembriks 2014 peavad liikmesriigid suutma tulla toime tippnõudlusega ka ühe suure infrastruktuurvara tarnehäire korral. Lisaks peavad kõigil liikmesriikide vahelistel piiriülestel süsteemidevahelistel ühendustel olema toimivad vastassuunavood.

EL on valmistunud paremini ka gaasitarnehäireteks. On olemas Euroopa eeskirjad kaitstud tarbijate (näiteks gaasikütet kasutavad tarbijad) tarnete tagamiseks keerulistes tingimustes, sealhulgas infrastruktuurihäire korral tavalistes talvistes tingimustes, ning liikmesriigid peavad koostama eriolukorras valmisoleku ja eriolukorra lahendamise kavad. Gaasikoordineerimisrühm, kuhu kuuluvad liikmesriigid, reguleerivad asutused ja kõik sidusrühmad, on osutunud tõhusaks ELi üleseks platvormiks teabevahetuseks ekspertide vahel- ja tegevuse kooskõlastamiseks. Eeskirjadega on nähtud ette Euroopa raamistik, mis loob usaldust ja tagab solidaarsuse sellega, et kohustab liikmesriike käituma vastavalt oma vastutusele ja parandama ühiselt tarnekindlust.

Seni gaasitarnekindluse valdkonnas saadud kogemustest nähtub, et on olemas senisest enamaks piiriüleseks koostööks vajalik koostoime – näiteks koostatakse riskihindamisi (vastupidavuskatsed) ning piirkonna ja ELi tasandi tarnekindluse kavasad, töötatakse välja gaasi ladustamist reguleeriv raamistik, milles tunnustatakse selle strateegilist tähtsust tarnekindluse seisukohast või määratletakse ELi üleselt täpsemini mõiste „kaitstud tarbijad”. See on osa olemasolevate sätete ja nende rakendamise täielikust läbivaatamisest ja, mis on nähtud ette komisjoni poolt hiljemalt 2014. aasta lõpuks koostatava gaasitarnekindlust käsitleva määrusega.

Lisaks võidakse rahvusvahelisel tasandil näha koostöös strateegiliste partneritega ette uusi tarnekindluse vahendeid. Olemasolevate julgeolekuvarude minimaalse osa koondamine ühtsesse virtuaalsesse võimsusreservi (nt Rahvusvahelise Energiaagentuuri haldusalasse) võimaldaks kiiret tegutsemist piiratud häire korral⁷.

---

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 994/2010, 20. oktoober 2010, milles käsitletakse gaasivarustuse kindluse tagamise meetmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2004/67/EÜ.

⁷ Asjaomasele võimalusele osutati Roomas toimunud G7 energiaalase ministrite kohtumise ühisavalduses, mis võeti vastu 6. mail 2014.

2.3. Elutähtsa infrastruktuuri kaitsmine

EL on alustanud poliitika väljatöötamist elutähtsa infrastruktuuri, sealhulgas energiainfrastruktuuri⁸ füüsilise kaitse tagamiseks (ohtude, õnnetuste vastu). Rohkem tähelepanu tuleb pöörata IT-julgeolekule. Lisaks on vaja alustada laiem arutelu strateegilise energiainfrastruktuuri, nagu gaasi- ja elektriülekanalite kaitsmise teemal, mis on kõigi tarbijate jaoks esmavajalik teenus. Arutelu raames tuleks käsitleda strateegilise infrastruktuuri üle kontrolli saavutamist ELi -väliste üksuste, eeskätt peamiste tarneriikide riigiettevõtete, riigipankade või riiklike investeerimisfondide poolt, kelle eesmärk on siseneda ELi energiaturule või pigem takistada mitmekesistamist kui aidata kaasa ELi võrkude ja infrastruktuuride arengule. Kõikides hangetes, millega ELi välised ostjad soetavad strateegilist infrastruktuuri, tuleb tagada kehtivate ELi õigusaktide täitmine. Samuti tuleks hinnata sellise üldkohaldatava energiasüsteemi eeliseid, mis tasakaalustab asjakohaselt tsentraliseeritud ja detsentraliseeritud energiatootmise ning mille eesmärk on ehitada üles mitte ainult majanduslikult tõhus, vaid ka üksikute suurvõimsuste seisakutele vastupidav süsteem.

Praeguste gaasiülekanalite eraldamist käsitlevate sätetega on juba nähtud ette mehhanism, mille eesmärk on tagada ELi väliste üksuste kontrolli all olevate ülekanalite haldurite koosõla samade kohustustega, mis kehtivad ELi siseste üksuste kontrolli all olevate haldurite suhtes. Hiljutine kogemus teatavate ELi väliste käitajatega, kes üritasid hoiduda ELi õigusaktide täitmisest ELi territooriumil, kannustab ehk püüdlema karmima kohaldamise ning ELi ja liikmesriigi tasandil kohaldatavate eeskirjade võimaliku tugevdamise poole. Seoses sellega tuleb ka tagada ELi siseturu ja eeskätt avalike hangete eeskirjade täitmine.

2.4. Liikmesriikide vahelised solidaarsusmehhanismid

Solidaarsus kui ELi juhtpõhimõtte nõuab selliste liikmesriikide praktilist toetamist, kes on tõsiste energiatarnehäirete suhtes kõige haavatavamad. Seepärast tuleks näha ette korrektne kriisikavade koostamine, mis rajaneb energiasüsteemide vastupidavuskatsetele ja aruteludele riigisiseste pädevate asutuste ja tööstusharu esindajatega ning mis tuleb korrapäraselt läbi vaadata, et tagada kriisivarude täiendamiseks minimaalsel tasemel ELi-siseseid alternatiivkütuse tarneid. Praeguste sündmuste taustal peaksid liikmesriigid keskenduma kiiremas korras ELi idapiirile; vajaduse korral võiks kandidaatriigid ning võimalikud kandidaatriigid asjaomastesse mehhanismidesse kaasata.

Võtmemeetmed

Komisjon:

- vaatab läbi kehtivad energiatarne kindluse tagatismehhanismid ning teeb vajaduse korral ettepaneku nende tugevdamiseks ja strateegilise energiainfrastruktuuri kaitsmise meetmete võtmiseks, samuti sobiva tasakaalu saavutamiseks tsentraliseeritud ja detsentraliseeritud varade vahel;
- pakub liikmesriikidele ja tööstusharu esindajatele välja uued kriisilahenduste koosõlastamise mehhanismid ja kavad, milles käsitletakse riikide energiatarne hädaolukordades ning mis põhinevad riskihinnangutel (energiajulgeoleku vastupidavuskatsetel). Kiiresti tuleb keskenduda kõigile ELi idapiiri riikidele.

⁸ Direktiiv 2998/114/EÜ, 8. detsember 2008, Euroopa elutähtsate infrastruktuuride identifitseerimise ja määramise ning nende kaitse parandamise vajaduse hindamise kohta.

3. ENERGIANÕUDLUSE VÄHENDAMINE

Energianõudluse vähendamine on üks tõhusamaid vahendeid ELi välisenergiast sõltuvuse vähendamiseks ja hinnatõusude ärahoidmiseks. Praegune olukord muudab ELis varem kokku lepitud 20 % energiatõhususe eesmärgi veelgi päevakajalisemaks. Sellega säästetakse 2020. aastal prognoosidega võrreldes 371 miljonit naftaekvivalenttonni primaarenergiat. Selline sääst on saavutatav juhul, kui vastavate õigusaktidega ette nähtud meetmeid rakendatakse nõuetekohaselt ja viivitusteta. Eriti kehtib see energiatõhususe direktiivi ja hoonete energiatõhususe direktiivi kohta.

Märkimisväärse energiasäästu saavutamine on võimalik üksnes juhul, kui on selgelt määratletud eelisvaldkonnad ning leitakse lihtsasti kättesaadavat investeerimiskapitali. Nõudlust ehitussektoris, mis moodustab umbes 40 % ELi energiatarbimisest ja kolmandiku maagaasitarbimisest,⁹ oleks võimalik vähendada kolmveerandi võrra juhul, kui hooned renoveeritaks kiiremini. Oluline panus võib tulla ka kaugkütte- ja jahutusvõrkude tõhustamisest. Samamoodi tarbib tööstussektor veerandi ELis kasutatavast gaasist ning olulist võimalust energiatõhususe suurendamiseks pakuks tõhusam heitkogustega kauplemise süsteem, nagu on komisjon osutanud ettepanekus 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistiku kohta¹⁰.

Et kaasata rohkem erasektori kui suurima osatähtsusega sektori investeringuid, on Euroopa struktuuri- ja innovatsioonifondid varunud¹¹ vähemalt 27 miljardit eurot, mis on nähtud spetsiaalselt ette investeerimiseks vähese CO₂-heitega majandusse, sealhulgas energiatõhususse. Praegusest asjaomaste programmide suhtes liikmesriikides tehtavast programmitööst nähtub, et investeringute tegelik suurus tõuseb rohkem kui 36 miljardile eurole. Euroopa struktuuri- ja innovatsioonifondide kehtestatud finantsvahendid¹² suudavad kannustada täiendava erakapitali osalemist, samas kui energiateenuse ettevõtjate uued ärimudelid võivad tuua kokkuhoidu kogu energiasüsteemis.

Võtmemeetmed

Liikmesriigid peaksid:

- kiirendama meetmeid 2020. aasta energiatõhususe eesmärgi saavutamiseks, keskendudes eeskätt elu- ja tööstushoonete kütte- ja soojustussüsteemidele eelkõige järgmise kaudu:
  - energiatõhususe direktiivi ja hoonete energiatõhususe direktiivi põhjalik rakendamine,
  - tugevam reguleeriv ja avaliku sektori rahaline abi, et kiirendada hoonete renoveerimist ja kaugküttesüsteemide parandamist/kasutuselevõtmist,
  - energiateenuste edendamine ja nõudluse suunamine uute tehnoloogiate abil, mille puhul saab ELi ja eeskätt Euroopa struktuuri- ja innovatsioonifondide rahaline abi täiendada riigi tasandi rahastamisskeeme,

⁹ Peamiselt ruumide kütte ja majapidamiste sooja vee jaoks.

¹⁰ Komisjoni teatis „Energy prices and costs in Europe” (Energiahind ja -kulu Euroopas), lk 11.

¹¹ Euroopa Regionaalarengu Fondist ettenähtud kohalikest vahenditest tuleb vastavalt kas vähemalt 12, 15 või 20 % investeerida vähese CO₂-heitega majandusele üleminekuks kõigi ELi vähem arenenud, ülemineku- ja arenenud piirkondade sektoritesse. Kui investeerimiseks kasutatakse Ühtekuuluvusfondi, suureneb osakaal 15 %le vähim arenenud piirkondade jaoks.

¹² Näiteks on remondilaen kasutuskõlblik rahastamisvahend, mis põhineb jagatud riskidega laenumudelil.

- nn linnapeade paktis osalevate omavalitsuste esitatud säästva energia tegevuskavade kiirem elluviimine,
- tööstuse energiatõhususe edendamine tõhusama heitkogustega kauplemise süsteemi näol.

Komisjon:

- vaatab käesoleval suvel läbi energiatõhususe direktiivi, et hinnata edu 2020. aasta energiatõhususe eesmärgi saavutamisel ning märgib, mil moel aitab energiatõhusus kaasa 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistiku elluviimisele;
- teeb kindlaks selged eelisvaldkonnad (elamumajandus, transport ja tööstus), mille energiatõhusust on võimalik keskmises ja pikas perspektiivis suurendada, sealhulgas tarnehäirete suhtes kõige haavatavamates liikmesriikides;
- teeb kindlaks energiatõhususe ja tõeliselt energiatõhusate teenuste turu tõkked ning pakub välja lahendused nende kaotamiseks muude kui õiguslike meetmetega;
- vaatab läbi energiamärgistuse ja ökodisaini direktiivid, toetudes kogemusele, mis on saadud energiatarbimise ja toodete keskkonnamõju tõhusamast vähendamisest.

4. TÕRGETETA JA TÄIELIKULT ÜHENDATUD SISETURU ÜLESEHITAMINE

Euroopa energiasiseturg on energiajulgeoleku võtmevaldkond ning mehhanism selle kulutõhusaks saavutamiseks. Euroopa ja/või piirkonna tasandil on vaja arutleda nimetatud tururaamistikku mõjutava valitsustegevuse üle, nagu riigi tasandi otsused taastuvenergia või tõhususeesmärkide kohta, tuumaenergia tootmisse investeerimise või tuumajaamade sulgemise otsused või otsused toetada võtmeinfrastruktuuriprojekte (NordStream, SouthStream, TAP või Balti veeldatud maagaasi terminal), eesmärgiga tagada, et ühes liikmesriigis vastu võetud otsused ei kahjustaks teise liikmesriigi energiavarustuse kindlust. ELi tasandil on olemas mitmeid vahendeid taoliste projektide elluviimiseks liidu õigustiku kohaselt ja kooskõlastatult (sisetureeskirjad, TEN-E suunised, riigiabi järelevalve). Tõeline Euroopa energiajulgeoleku strateegia nõuab jõustamisvahendite eelset strateegilist arutelu ELi ja mitte ainult riigi tasandil.

4.1. Elektri ja gaasi siseturu parema toimimise tagamine

Kolmandas energiapakettis on kehtestatud Euroopa siseturu arenguraamistik. Riigipead on leppinud kokku, et siseturg tuleb täielikult välja kujundada 2014. aastaks. Areng on olnud nähtav, kuid palju jääb veel teha.

Edusamme on tehtud piirkondlike turgude integreerimisel. Konkurentsivõimelised likviidsed turud on tõhus kaitse turu kuritarvitamise või üksiktarnijate poliitilise võimu vastu. Arenenud kauplemismehhanismid ja likviidsed hetketurud võivad pakkuda tõhusaid lühiajalisi lahendusi häirete korral, nagu on juba toimunud nafta või söe puhul. Samasuguse kindluse võib saavutada gaasi ja elektri puhul, tingimusel et tarnete ülekandmiseks ühest kohast teise on olemas vastav torujuhtme võimsus ja võrgud.

Euroopa energiaturu integreerimise juures on endiselt otsustav tegur piirkondlik lähenemine, s.t piiriülene kaubandus ja energiavarustuse kindlus (sealhulgas vajaduse korral võimsuse jaotamise mehhanismid)¹³. Põhjamaad (Soome, Rootsi, Taani ja Norra) on näidanud elektrisektoris head eeskuju, integreerides oma turud varakult NordPooli süsteemi. Samamoodi on loodepiirkonna viieosaline energiafoorum (Prantsusmaa, Saksamaa, Belgia, Madalmaad, Luksemburg ja Austria) algatanud nii elektri- kui ka gaasisektoris murrangulised integratsiooniprojektid. Ka on ülekandesüsteemi haldurid ja reguleerivad asutused astunud otsustavaid samme elektriturgude ühendamiseks mitmes valdkonnas¹⁴. Gaasi valdkonnas on sarnase mõjuga saavutus PRISMA-platvormi asutamine 2013. aastal, mille raames toimub 70 % Euroopa gaasiülekande eest vastutava 28 ülekandevõrgu halduri süsteemidevahelise ühenduse ülekandevõimsuse enampakkumine läbipaistval ja ühtsel viisil.

Konkurentsivõimelise ja integreeritud turu areng Balti riikides ja Kagu-Euroopas on olnud siiski aeglane, jättes nimetatud piirkonnad energiavarustuse kindluse eelistest eemale. Nimetatud piirkondades jääb vajaka sihipärasest toimimisest, mis kiirendaks elutähtsa infrastruktuuri arendamist (vt punkt 4.2) ja piirkondlike gaasibörside loomist.

Gaasisektori võrgueeskirjade nõuetekohane kohaldamine tõstab märkimisväärselt energiajulgeolekut, kuna see tõhustab avatud ja mittediskrimineerivat juurdepääsu ülekandesüsteemidele, võimaldades gaasil liikuda ELis vabalt ja paindlikult.

Lisaks tuleb jätkata monopolidevastast võitlust ja ühinemisi käsitlevate järelevalve-eeskirjade sihipärasest jõustamisest, et mitte lasta ELi energiavarustuse kindlust õõnestada energiaettevõtjate konkurentsivastasel tegevusel, konkurentsivastasel konsolideerumisel või vertikaalsel integratsioonil.

4.2. Tähtsaimate süsteemidevaheliste ühenduste väljaehitamise kiirendamine

Täielikult ühendatud ja konkurentsivõimeline energia siseturg ei vaja üksnes ühtset reguleerivat raamistikku, vaid ka energiaülekande infrastruktuuri, eelkõige liikmesriikidevaheliste piiriüleste süsteemidevaheliste ühenduste märkimisväärselt arendamist. Komisjoni hinnangul läheb 2020. aasta perspektiivis selleks vaja umbes 200 miljardit eurot, ehkki turg suudab praegu tagada sellest vaevu poole.

Koostatud on üle-euroopaliste energiavõrkude suuniste kehtestamist käsitlev määrus ja Euroopa Ühendamise Rahastu, mille eesmärk on teha kindlaks Euroopale vajalikud tähtprojektid ja 12 eeliskoridori ja -valdkonda, ning tagada nende õigeaegne elluviimine. 2013. aastal võeti vastu esimene liidu nimekiri ühist huvi pakkuvatest projektidest. ELi infrastruktuuripoliitika esmaeesmärk on tagada nimetatud projektide õigeaegne elluviimine. Seda võimaldavad saavutada lubade ühtlustatud väljaandmise menetlused ja 5,8 miljardi euro suurune toetus Euroopa Ühendamise Rahastust. Euroopa Ühendamise Rahastu toetus moodustab üksnes umbes 3 % 200 miljardi suurusest investeeringust, mida oleks vaja 2020. aastaks, aga rahastamisvahendite toel võib see aidata koondada teisi vahendeid. Et Euroopa Ühendamise Rahastu oleks tõeliselt kasulik, tuleb see suunata vähestele elutähtsatele projektidele ning lisaks peaksid reguleerivad asutused püüdma rahastada osa infrastruktuuri võrgutariifidest ning liikmesriigid kasutama

---

¹³ Komisjoni teatis „Delivering the internal electricity market and making the most of public intervention” (Elektrienergia siseturu lõpuleviimine ja avaliku sektori meetmete kasutamine parimal võimalikul moel), C(2013)7243.

¹⁴ Väga hea näide piirkondlikust koostööst on järgmise päeva võimsuse enampakkumise süsteem, mille kehtestasid 16 liikmesriigi ülekandesüsteemi haldurid ja elektrikörsid 2014. aasta alguses.

vajaduse korral Euroopa struktuuri- ja investeerimisfonde. Nii lubade andmise menetluste kui ka projekti elluviimise puhul tuleb võtta arvesse ELi keskkonnavalasteid õigusakte ja suuniseid,¹⁵ et tagada keskkonnaväärtlikkus, avaliku sektori toetus ja projekti vastuvõetavus.

ELi energiajulgeoleku saavutamiseks lühikeses ja keskmises perspektiivis peeti esmatähtsaks 27 gaasi- ja kuut elektriprojekti (hinnanguline nimekiri 2. lisas), mille elluviimine peaks suurendama tarnete mitmekesistamise võimalusi ja solidaarsust Euroopa haavatavamate piirkondadega. Umbes pooled projektid peaksid olema lõpetatud hiljemalt 2017. aastaks, ülejäänud projektide kasutuselevõtmine on kavandatud hiljemalt 2020. aastaks. Nimetatud elutähtsatest projektidest enamus asub Ida-Euroopas ja Edela-Euroopas. Projektide maksumus on hinnanguliselt 17 miljardit eurot. Elutähtsate ühist huvi pakkuvate projektide näol on enamasti tegemist suuremahuliste projektidega, välja arvatud veeldatud maagaasi terminalid ja ladustamisprojektid, mistõttu need on keerukad ja kipuvad venima. Elluviimise kiirendamine nõuab paraku enam kui pelgalt varajast toetust Euroopa Ühendamise Rahastust. Seepärast püüab komisjon tõhustada omapoolset toetust elutähtsatele projektidele, kutsudes kokku projektijuhid, et arutleda projektide elluviimise kiirendamise tehniliste võimaluste üle ning riigi tasandi reguleerivad asutused, et leppida kokku piiriülese kulude jaotuses ja rahastamises, kuid samuti vastavad ministriumid, et tagada tugev poliitiline toetus nii projekti alguses kui ka hiljem.

2014. aasta märtsis kutsus Euroopa Ülemkogu oma järeldustes rakendama kiiresti meetmeid, „mille eesmärk on saavutada vähemalt 10 % installeeritud elektritootmisvõimsuse omavaheline ühendamine kõikide liikmesriikide puhul”. Praegu on keskmine süsteemidevaheliste ühenduste osa umbes 8 %. Võttes arvesse süsteemidevaheliste ühenduste olulisust energiavarustuse kindluse tõhustamises ja vajadust hõlbustada piiriülest kaubandust, teeb Euroopa Komisjon ettepaneku tõsta praegune 10 % võrguühenduste eesmärk 2030. aastaks 15 %le, arvestades samas kuluaspektide ja kaubavahetusvõimalustega vastavates piirkondades.

4.3. Euroopa naftaturg

Venemaa on ELis rafineeritava toornafta üks suurimaid tarnijaid, ja selle jaoks on optimeeritud ka mõned rafineerimistehased. Kuigi ELil on piisav rafineerimisvõimsus naftatoodete üldnõudluse täitmiseks, on ta bensiini puhaseksportija ja peamiselt Venemaalt ja Ameerika Ühendriikidest pärit diislikütuse puhaseimportija. ELi, Ameerika Ühendriikide ja Venemaa vastastikune sõltuvus seoses nafta, naftavarude kättesaadavuse ja ülemaailmse naftakaubanduse ja -veoga tähendab, et naftatarnete puhul puudub otsene oht ELile. Siiski on küsimusi, mida tuleb põhjalikumalt käsitleda ning mis eeldavad ELi naftapoliitika strateegilisemat kooskõlastamist:

- ELi rafineerimistööstuse sõltumine Venemaa toornaftast;
- Venemaa naftatööstuse suurem kontsentreerumine ning ELi rafineerimisvõimsuse järjest suurem kontrollimine Venemaa naftaettevõtjate poolt;
- rafineeritud toodete tarbimine transpordi valdkonnas.

---

¹⁵ Komisjoni suunised üldsuse huvides energiainfrastruktuuriprojektide keskkonnamõju hindamise lihtsustamiseks ning ulatuslike piiriülese keskkonnamõjuga projektide keskkonnamõju hindamise kohta.

ELi rafineerimissektori ees seisavad konkurentsivõimelisuse säilitamist silmas pidades märkimisväärsed ülesanded, nagu on andnud tunnistust rafineerimisvõimsuse ja välisinvesteeringute vähenemine, mis eeskätt kehtib Vene ettevõtjate kohta – see suurendab veelgi sõltuvust Venemaa toornaftast. Oluline on säilitada Euroopas konkurentsivõimeline rafineerimisvõimsus, et vältida liigset sõltumist imporditud rafineeritud naftatoodetest ja olla piisavalt paindlik toornaftavarude töötlemisel¹⁶.

Pikas perspektiivis on vaja vähendada ELi naftasõltuvust eelkõige transpordi valdkonnas. Komisjon on kehtestanud rea meetmeid kasvuhoonegaaside heitkoguste ja transpordikütuste tarbimise vähendamiseks, sealhulgas alternatiivkütuste strateegia¹⁷¹⁸.

Võtmemeetmed

Liikmesriigid peaksid:

- tugevdama liikmesriikide vahelist piirkondlikku koostööd, mille raames aitavad energiajulgeolekut saavutada võrguühendused, tasakaalukokkulepped, võimsuse jaotamise ja turuintegratsioonimehhanismid.
- viima lõpule 2014. aastaks ette nähtud energia siseturu õigusaktide ülevõtmise, eelkõige eraldamise eeskirjade, vastassuunavoogude ja gaasiladustamisrajatistele juurdepääsu valdkonnas;
- elavdama energia maksustamise direktiivi käsitlevaid arutelusid, et vähendada diislikütuse maksusoodustusi ning taastada ELi rafineerimisvõimsuse ja naftatoodete tarbimise vaheline tasakaal. Kaaluda tuleks ka maksusoodustuste tegemist alternatiivkütustele, eriti taastuvkütustele;
- tugevdama pingutusi hiljuti heaks kiidetud alternatiivkütuste infrastruktuuri kasutuselevõttu käsitleva direktiivi rakendamiseks.

Ülekandesüsteemi haldurid peavad:

- kiirendama gaasi- ja elektrivõrgu eeskirjade elluviimist.

Komisjon:

- kiirendab vajaduse korral siseturu õigusaktidega seotud rikkumismenetlusi;
- teeb liikmesriikidega koostööd kõigi ühist huvi pakkuvate projektide ja muude meetmete kiirema rakendamise nimel, et saavutada vähemalt 10 % installeeritud elektritootmisvõimsuse süsteemidevaheline ühendamine kõikide liikmesriikide puhul hiljemalt 2020. aastaks ja 15 % eesmärk hiljemalt 2030. aastaks. Koosõlastab kõigi olemasolevate liidu fondide, sealhulgas Euroopa Ühendamise Rahastu, Euroopa struktuuri- ja innovatsioonifondide ja Euroopa Investeeringispanga toetused, et kiirendada tähtsaimate võrguühenduste ning seotud riigi ja piirkonna tasandi infrastruktuuri väljaehitamist;
- arutleb koos liikmesriikide ja nende reguleerivate asutustega meetmete üle, mida

¹⁶ Võttes eeskätt arvesse sektoris käimasoleva sobivuskontrolli tulemusi.

¹⁷ 2011. aasta valge raamat „Euroopa ühtse transpordipiirkonna tegevuskava – Konkurentsivõimelise ja ressursitõhusa transpordisüsteemi suunas”, KOM(2011) 144 (lõplik).

¹⁸ KOM(2013) 17 (final).

on vaja võtta 2. lisa loetletud elutähtsate projektide kulude riikidevahelise jaotamise¹⁹ kiirendamiseks ja kõigi meetmete üle, mis võivad aidata viia need lõpule järgmise kahe või kolme aasta jooksul;

- arutleb tööstusharu ja liikmesriikidega selle üle, mil moel oleks võimalik mitmekesistada toornaftatarneid ELi rafineerimistehastele, et vähendada sõltuvust Venemaast;
- järgib tihedat kaubanduse tegevuskava, mis tagab juurdepääsu naftaeksporditurgudele ja piirab kaubandust moonutavaid tavaid, edendades rangeid energiaalase kaubanduse eeskirju ja tagades vajaduse korral kaubanduseeskirjade asjakohast jõustamist;
- määratleb ELi ülesed strateegilised komponendid nafta väärtusahelas ja kooskõlastatud tegevuse selle tagamiseks, et ELi rafineerimisvõimsuse konsolideerimine toimuks viisil, mis tõhustab ELi energiavarustuse mitmekesistamist;
- teeb koostööd Rahvusvahelise Energiaagentuuriga, et jälgida nafta väärtusahelat ning tagada andmevoogude läbipaistvus ja investeringute ja vastutustunde edendamine.

5. EUROOPA LIIDU ENERGIATOOTMISE SUURENDAMINE

Liit saab vähendada sõltumist kindlatest tarnijatest ja kütustest siis, kui ta suurendab maksimaalselt kohalike energiaallikate kasutamist.

5.1. Euroopa Liidu energiatootmise suurendamine

Viimasel kahel kümnendil on kohalik energiatootmine Euroopa Liidus taastuenergia tootmise kasvust hoolimata pidevalt vähenenud²⁰. Seda suundumust on võimalik keskmises perspektiivis aeglustada, kui me suurendame veelgi taastuv- ja tuumaenergia kasutamist ja ka konkurentsivõimeliste fossiilkütuste tootmist, kui sellise valiku kasuks otsustatakse.

Taastuenergia

Taastuenergia enama kasutamisega kokkuhoitud importkütuse kulud moodustaksid aastas ligikaudu 30 miljardit eurot. 2012. aastal moodustas taastuvatest allikatest pärit energia osa hinnanguliselt 14,1 % ELi energia lõpptarbimisest. 2020. aastaks on vastav eesmärk 20 %. Vaadates aastast 2020 kaugemale, on komisjon teinud ettepaneku suurendada taastuenergia osakaalu 2030. aastaks vähemalt 27 %le.

Taastuenergiat põhineva elektri ja kütte kasutamine on äärmiselt kulutõhus võimalus veelgi vähendada kümnendi lõpuks maagaasi kasutamist mitmes sektoris. Eelkõige võib märkimisväärse osa importkütustest asendada üleminekuga kohalikel taastuenergiat põhinevatel allikatel. Nagu on näha riikide taastuenergiakavadest, kavatsesid liikmesriigid juba praegu ajavahemikus 2012–2020 kasutada täiendavalt 29 miljoni naftaekvivalenttonni ulatuses taastuvkütteenergiat ja 39 miljoni naftaekvivalenttonni väärtuses taastuvelektrienergiat. Nimetatud kavasid saab

¹⁹ Kulude riikidevaheline jaotamine.

²⁰ Ajavahemikus 2001–2012 on ELi energiatootmine 15 % kahanenud.

võimalikult kiiresti rakendada riigi, aga ka Euroopa struktuuri- ja innovatsioonifondide rahaliste vahendite abil, kooskõlastades neid Euroopa Investeerimispanga ja rahvusvaheliste rahandusinstituutide toetustega. Infrastruktuuri puhul peaks lõviosa investeeringutest tulema erasektorist.

Taastuvenergia on kindel valik, ehkki on väljendatud muret selle kulude kohta ja mõju kohta siseturu toimimisele. Tänu tehnoloogia odavnemisele on paljud taastuvad energiaallikad järjest konkurentsivõimelisemad ja turule sisenemiseks valmis (nt maismaa tuuleenergia). Ulatuslik integreeritus nõuab arukamaid energiavõrke ja uusi energiasalvestuslahendusi. Kaaluda võiks ka piirkondliku tasandi võimsuse jaotamise mehhanismide kasutuselevõtmist²¹. Ühtlasi edendatakse ka dokumendiga „Guidelines on State aid for environmental protection and energy 2014–2020” (Keskonnakaitseks antavat riigiabi ja energiat käsitlevad suunised ajavahemikuks 2014–2020) riikide 2020. aastaks püstitatud taastuvenergia alaste eesmärkide kulutõhusamat täitmist.

Süsivesinikud ja puhas kivisüsi

Traditsiooniliste nafta- ja gaasiresursside kasutamist Euroopas nii tavalistes tootmispiirkondades (nt Põhjamerel) kui ka vastavastatud piirkondades (nt Vahemere idaosas, Mustal merel) tuleks arendada täielikus kooskõlas energia- ja keskkonnaalaste õigusaktidega, sealhulgas avamere ohutust käsitleva uue direktiiviga²². Traditsioonilise gaasitootmise langust Euroopas²³ võib osaliselt hüvitada ebatraditsioonilistest ressurssidest nafta ja gaasi, eriti kildagaasi tootmine, eeldusel, et üldsuse heakskiidu ja keskkonnamõju küsimused lahendatakse asjakohaselt²⁴. Mõnes liikmesriigis on praegu käimas esmauurimised. Võimaliku kaubandusliku tootmise alustamiseks on vaja saada täpsem ülevaade ELi ebatraditsiooniliste maavarade varude kohta (majanduslikult kasutatavad ressursid).

Viimasel kahel kümnendil on kivisüsi ELi-sisene tootmine ja tarbimine vähenenud. Kivi- ja pruunsüsi moodustavad sellegipoolest märkimisväärse osa mitme liikmesriigi ja umbes 27 % ELi elektritootmisest. Kuigi EL impordib praegu ligikaudu 40 % tahkekütustest, pärineb see toimivalt ja mitmekesiselt maailmaturult ning annab liidule kindla impordibaasi. Võttes arvesse kivi- ja pruunsüsi CO₂ heidet, saab nende tootmine ELis toimuda pikas perspektiivis üksnes eeldusel, et kasutatakse süsinikdioksiidi kasutamise ja säilitamise tehnoloogiat. Süsinikdioksiidi kasutamine ja säilitamine võimaldab veelgi tõhustada muidu kasutamata jääva gaasi ja nafta kogumist. Süsinikdioksiidi kasutamise ja säilitamise tehnoloogia praeguse piiratud määral kasutamise tõttu tuleb teha suuremaid pingutusi uurimiseks, arendamiseks ja kasutamisevõimaluste leidmiseks, et nimetatud tehnoloogiast täit kasu saada.

Võtmemeetmed

²¹ Komisjoni teatis „Delivering the internal electricity market and making the most of public intervention” (Elektrienergia siseturu lõpuleviimine ja avaliku sektori meetmete kasutamine parimal võimalikul moel), C(2013)7243.

²² 2013/30/EL.

²³ JRC study on Unconventional gas and its potential energy market impacts in the EU (Teadusuuringute Ühiskeskuse uuring ebatraditsioonilise gaasi ja selle võimaliku mõju kohta ELi energiaturule) (EUR25305 EN).

²⁴ Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile süsivesinike (näiteks kildagaas) uurimise ja tootmise kohta suuremahulise hüdrofrakkimise teel (COM(2014)23 (final)) ja 22. jaanuari 2014. aasta soovitus 2014/70/EL.

Liikmesriigid peaksid:

- jätkama taastuvate energiaallikate kasutamist, et saavutada 2020. aasta eesmärk turupõhise lähenemise taustal;
- algamata taastuenergia tugisüsteemide üle-euroopaliseks muutmise, tõhustades riigi tasandi tugisüsteemide kooskõlastamist;
- kiirendama küttesektori üleminekut taastuenergiaga põhinevatele kütteviisidele;
- tagama taastuenergia valdkonnas stabiilsed riigi tasandi reguleerivad raamistikud ja ületama haldustõkked;
- hõlbustama juurdepääsu iga tasandi taastuenergiaprojektide (suure- või väikesemahulised) rahastamisele Euroopa Investeeringupanga ja riikide investeerimispankade kooskõlastatud algatuse kaudu, ning kasutama vajaduse korral Euroopa struktuuri- ja innovatsioonifondide rahalisi vahendeid;
- süsivesinike ja puhta kivisöe valimise korral kasutama viimaste pakutavaid võimalusi, võttes arvesse süsinikdioksiidi heite vähendamise ülesannet;
- ühtlustama süsivesinikuprojekte käsitlevaid riigi tasandi haldusmenetlusi, viies sealjuures läbi strateegilisi hindamisi ning luues tervikteenust pakkuvad teeninduskohad loandmise menetluste tarbeks kooskõlas komisjoni suunisdokumentidega üldsuse huvides energiainfrastruktuuriprojektide keskkonnamõju hindamise lihtsustamise ning ulatuslike piiriülese keskkonnamõjuga projektide keskkonnamõju hindamise kohta²⁵;
- hindama ebatraditsiooniliste süsivesinike pakutavaid võimalusi, võttes täielikult arvesse soovitusi 2014/70/EL, et tagada kõrgeimate keskkonnastandardite täitmine;
- toetama süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise näidisprojekte ning eeskätt projekte nagu ROAD, mida kaasrahastatakse programmi NER300 ja Euroopa majanduse elavdamise energeetikakava raames.

Komisjon:

- asutab Euroopa teadus- ja tehnoloogiavõrgustiku, mis käsitleb ebatraditsiooniliste süsivesinike tootmist;
- korraldab liikmesriikide, vastavate tööstusharude ja valitsusväliste organisatsioonide vahelist keskkonnakaitse teemalist teabevahetust, eesmärgiga koostada süsivesinike kasutamise ja tootmise valdkonnas parimat võimalikku tehnikat käsitlevad viitedokumendid;
- tagab süsinikdioksiidi kasutamise ja säilitamise direktiivi täieliku rakendamise ning võtab vastu programmi NER300 teise vooru rahastamisotsused;
- edendab taastuenergiatehnoloogia ja -kaubanduse arendamist kahe- ja mitmepoolsete läbirääkimistega.

²⁵ http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/PCI_guidance.pdf;
<http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/Transboundary%20EIA%20Guide.pdf>.

6. ENERGIATEHNOLOOGIATE ARENDAMINE

Praegune ELi energiasõltuvuse vähendamise kava nõuab energiasüsteemis väga suuri muudatusi keskmises ja pikas perspektiivis, mis ei saa toimuda ilma tugeva impulsi andmiseta uute energiatehnoloogiate arendamisele. Uut tehnoloogiat on vaja, et primaarenergia nõudlust veelgi olulisemal määral vähendada, tarnevalikuid (nii välised kui ka kohalikud) mitmekesistada ja konsolideerida ja energiainfrastruktuuri optimeerida, et saada mitmekesistamisest täielikku kasu.

Uued tehnoloogiad võimaldavad pakkuda tõhusaid ja kulutõhusaid lahendusi hoonete ja kohalike küttesüsteemide tõhususe suurendamiseks, uute energiasalvestuslahenduste pakkumiseks ja võrguhalduse optimeerimiseks.

See vajab ELi ja liikmesriikide märkimisväärseid investeeringuid energiauuringutesse. Arvukate eri energiatehnoloogiate kasutamine on siin ülioluline, kuna nii saab tagada, et neist piisav arv tõhusalt turule siseneks ja liikmesriigid saaksid teha mitmesuguseid valikuid energiaallikate valdkonnas.

Investeeringud peavad hõlmama kogu tehnoloogia tarneahelat alates materjalidest (sealhulgas elutähtsad toormaterjalid) ning lõpetades tootmisega, tagades ELi energiaimpordisõltuvuse vähendamisega samaaegselt välistehnoloogiast sõltumise vähendamise. Taolist strateegiat saab aga ellu viia üksnes juhul, kui see moodustab lahutamatu osa liidu energiauuringute ja innovatsioonipoliitikast.

Et investeeringud avaldaksid maksimaalset mõju, peavad liikmesriigid oma tegevust, aga ka suhtlemist komisjoniga rohkem kooskõlastama. Lisaks sellele on eelkõige suuremahuliste näidisprojektide kasutamise eesmärgil oluline leida rahalisi vahendeid tööstusharust pärit investeeringute ulatuslikumaks kaasamiseks. Näiteks võiks kasutada Euroopa Investeeringupanga vahendeid.

Võtmemeetmed

Komisjon:

- toob energiajulgeoleku teema teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi (2014–2020) „Horisont 2020” – prioriteetide rakendamisse ning tagab eeloleva Euroopa energiatehnoloogia strateegilise kava integreeritud teejuhise kooskõla Euroopa energiajulgeoleku strateegiaga.

7. VÄLISTARNE JA SEOTUD INFRASTRUKTUURI MITMEKESISTAMINE

7.1. Gaas

Importgaas moodustab umbes 70 % ELis tarbitavast gaasist ning 2020. aastani eeldatakse selle püsivust samal tasemel²⁶ ja seejärel vähest suurenemist nii et aastatel 2025–2030 peaks see olema umbes 340–350 miljardit kuupmeetrit. 2013. aastal pärines 39 % gaasiimpordist Venemaalt, 33 % Norrast ja 22 % Põhja-Aafrikast (Alžeeria ja Liibüa). Ülejäänud allikad olid väiksemad, moodustades ligikaudu 4 %. Veeldatud maagaasi import nimetatud ja muudest riikidest (nt Katar ja Nigeeria) kasvas, moodustades umbes 20 %, kuid seejärel langes 15 % Aasia kõrgete hindade tõttu.

---

²⁶ EU Energy, transport and GHG emissions trends to 2050 – Reference scenario 2013 – European Commission (ELi energia-, transpordi ja kasvuhoonegaaside heitkoguste alased suundumused aastaks 2050 – 2013. aasta võrdlusstsenaarium – Euroopa Komisjon).

Kõige olulisem on saada juurdepääs mitmekesisematele maagaasiresurssidele, säilitades samas olulise impordimahu usaldusväärselt tarnijatelt. Lähiaastatel säilib ja kasvab veeldatud maagaasi tähtsus võimaliku mitmekesisajana. Tõenäoliselt suurendavad uued veeldatud maagaasi tarned Põhja-Aafrikast, Austraaliast, Katarist ja Ida-Aafrika uutest leiukohtadest veeldatud maagaasi ülemaailmse turu mahtu ja likviidsust. Ameerika Ühendriikides loodetakse saada esimene idaranniku veeldamistehas võimsusega 24 miljardit kuupmeetrit aastas kasutamisevalmis aastateks 2015–2017. Arendamisel on veel palju muid projekte. Hinnanguliselt suunatakse suurem osa mahust Aasia turgudele, kuid osa Euroopa ettevõtjaid peavad ka juba veeldatud maagaasi alaste lepingute läbirääkimisi Ameerika Ühendriikide veeldatud maagaasi tootjatega. Nimetatud arengut tuleks hõlbustada ka prioriteetide rõhutamisega ELi välispoliitikas, eriti käimasolevatel Atlandi-ülese kaubandus- ja investeerimispartnerluse alastel läbirääkimistel. Kasvuvõimalused on nii Norra (kuni 116 miljardit kuupmeetrit aastas aastal 2018, praeguselt 106 miljardit kuupmeetrit aastas) kui ka Põhja-Aafrika tootmisel (ilmselt tohutud kasutamata või alakasutatud süsivesinikuressursid ja geograafilise läheduse eelis). Liit peaks tõhustama ELi siseseid süsteemidevahelisi ühendusi, et tagada tarnijate gaasi jõudmine igale piirkondlikule turule kooskõlas olemasolevate süsteemidevaheliste ühenduste eesmärkidega.

Lisaks suhete tihendamisele olemasolevate tarnijatega peaks ELi poliitiline eesmärk olema avatus uutele ressurssidele. Lõunakoridori rajamine ja ühist huvi pakkuvate projektide määratlemine on siinjuures olulised sammud, kuna seeläbi rajatakse tee Kaspia mere piirkonnast ja kaugemalt pärit tarnetele. Tiheda kaubanduse tegevuskava järgimine nimetatud piirkonnas on väga oluline turule juurdepääsu tagamise, aga ka elutähtsa infrastruktuuri arendamise seisukohast, mille elujõulisus sõltub juurdepääsust piisavale ekspordimahule. Esialgu loodetakse, et aastaks 2020 jõuab läbi lõunakoridori Euroopa turule Aserbaidžaanis toodetud maagaasi 10 miljardit kuupmeetrit aastas. Lisaks on see uus ülekandevõrgu ühendus väga oluline ühendussõlm Lähis-Idaga. Praegu kavandatav infrastruktuur Türgis võib täita Euroopa turu nõudlusest kuni 25 miljardit kuupmeetrit aastas. Pikemas perspektiivis saaksid lõunakoridori laienemisele märkimisväärselt kaasa aidata sellised riigid nagu Türkmenistan, Iraak ja Iraan, kui nad täidavad sanktsioonide tühistamiseks vajalikud tingimused. Seejuures on kõige olulisem roll nende riikide suunalisel sidusal ja sihipärasel välispoliitikal. Lisaks peaks EL alustama elavat poliitilist ja kaubandusdialoogi Põhja-Aafrika ja Vahemere idaosa partneritega, eelkõige eesmärgiga rajada Lõuna-Euroopasse Vahemere gaasibörs.

Kõik see saab olla võimalik üksnes juhul, kui kättesaadavaks tehakse impordiinfrastruktuurivõimsus ja kui gaasivõimsust müüakse taskukohase hinnaga. Selleks on vaja asjalikku koostööd ELi ja liikmesriikide vahel (vt 4. jaotis).

7.2. Uraan ja tuumkütus

Tuumaelektrijaamas toodetud elektri näol on tegemist usaldusväärse heitgaasideta baaskoormuselektrienergiaga, millel on energiapuulgeolekus oluline roll. Tuumakütuse suhteline väärtus on gaasi- või kivisöekütteil töötavate elektrijaamade kütusekuludega võrreldes elektri tootmise kogukulude osas marginaalne ning uraan moodustab ainult väikese osa tuumakütuse kogukuludest. Maailma uraanitarne turg on stabiilne ja hästi mitmekesisustatud, aga EL on sellest hoolimata täiesti sõltuv välistarnijatest. Maailmas on vaid paar ettevõtet, kes suudavad toota uraanist tuumareaktori kütust, aga ELi tööstusel on kogu ahelas tehnoloogiline juhtpositsioon, sealhulgas rikastamisel ja ümbertöötamisel.

Tuumaohutus on ELi jaoks täielik prioriteet. EL peaks jääma tuumaohutusvaldkonna eestvedajaks ja kujundajaks rahvusvahelisel tasandil. Seega on oluline kiirendada

muudetud tuumaohutuse direktiivi vastuvõtmist, tugevdades tuumaohutust reguleerivate ettevõtete sõltumatust ning andes avalikkusele teavet ja ekspertide korrapäraseid võrdluseksperthinnanguid.

Venemaa on aga siiski tuumkütuse tootmisel peamine konkurent ja ta pakub terviklikke pakette investeeringuteks kogu tuumaahelas. Erilist tähelepanu tuleks aga osutada uutele ELi-välist tehnoloogiat kasutavate ELi ehitatavate tuumaelektrijaamade investeeringutele, tagamaks, et need jaamad ei sõltu tuumkütuse tarne osas ainult Venemaast: kütuse tarne mitmekesistamise võimalus peab olema iga uue investeeringu eeltingimus, selle peab tagama Euratomi Tarneagentuur. Lisaks peab kõigil jaamade käitajatel olema kütuse tarne üleüldiselt mitmekesine portfell.

Võtmemeetmed

Komisjon ja liikmesriigid peaksid ühiselt:

- suurendama energiatarne kindluse läbipaistvust ELi tasandil ja uurima, kuidas saaks hinnateavet edasi arendada selliste olemasolevate aruandlusmehhanismide raames nagu komisjoni andmete ja turu seire süsteem Eurostat;
- toetama gaasitarne infrastruktuuri arendamist ja edasist laiendamist Norrasse, lõunapoolsesse gaasikoridori ning Vahemere gaasisõlme;
- looma energiatarne kindluse ELi tasandi seiresüsteemi, mis põhineks Euroopa Komisjoni iga-aastastel aruannetel Euroopa Ülemkogule ja Euroopa Parlamendile;
- kiirendama muudetud tuumaohutuse direktiivi vastuvõtmist;
- tegema koostööd selle nimel, et mitmekesistada vajadusel tuumkütuse tarne.

Komisjon:

- jätkab aktiivset kaubanduse tegevuskava, tagades juurdepääsu maagaasi/veeldatud maagaasi ekspordile ja piirates kaubandust moonutavate tavade kasutamist tugevate energiaalaste kaubandustavade edendamise kaudu, ning tagab vajadusel kaubandustavade kohase jõustamise;
- püüab kaotada olemasolevad naftaekspordi keelud kolmandates riikides;
- võtab uute tuumainvesteeringute projektide ja uute kolmandate riikidega sõlmitavate kokkulepete või lepingute eelnõude hindamisel süsteemselt arvesse kütusetarne mitmekesistamist.

8. RIIKLIKE ENERGIAPOLIITIKATE KOORDINEERIMISE JA ENERGIAALASES VÄLISPOLIITIKAS ÜHEHÄÄLSELT RÄÄKIMISE PARANDAMINE

Mitmed ülalnimetatud meetmed osutavad samale alusprioriteedile: liikmesriikide vajadus koordineerida paremini olulisi energiapoliitilisi otsuseid. Selge on see, et energiaallikate jaotust puudutavad otsused on riigi tasandi eelisõigus, aga energia infrastruktuuride ja turgude järkjärguline integreerimine ning ühine sõltuvus välistarnijatest, vajadus tagada kriisiaegne solidaarsus – kõik see eeldab, et olulised energiavaldkonna poliitilised

otsused arutatakse läbi naaberriikidega. Sama kehtib ka ELi energiapoliitika^{27, 28} välise mõõtmekohta.

Komisjon toetab mõnede liikmesriikide üleskutset luua energia liit. Komisjon toetab sellise mehhanismi loomist, mis võimaldaks liikmesriikidel üksteist teavitada oma energiaallikate jaotust puudutavatest olulistest otsustest enne nende vastuvõtmist ja üksikasjalikku arutelu, et võtta riiklikus otsustusprotsessis arvesse asjaomaseid märkusi.

Euroopa Liit on üldiselt huvitatud stabiilsetest, läbipaistvatest, eeskirjapõhistest ja likviidsetest rahvusvahelistest energiaturgudest. EL peaks rahvusvahelistes organisatsioonides ja foorumitel arendama välja ühtsed ja koordineeritud seisukohad. Seonduv poliitiline meede on säästvate energiatehnoloogiate koordineeritud edendamine üle kogu maailma, aga eelkõige esilekerkivate majanduste hulgas, kes järgnevate aastakümnedite jooksul ilmselt kõige rohkem energianõudlust suurendavad. Selline algatus on kooskõlas mitte ainult ELi laialdaste eesmärkidega keskkonna- ja kliimavaldkonnas, vaid see võib mõjutada ka traditsiooniliste fossiilkütuste turgesid, vähendades nõudlust ja parandades likviidsust.

Meie lähimas naabruses peab meie eesmärgiks jääma kõigi tasemetel kõigi partnerite kaasamine, et võimaldada nende tihe integreerimine ELi energiaturule. Energiaühendust, mille eesmärk on laiendada ELi energiaalast õigust laienemisprotsessis osalevatele riikidele ja naaberriikidele, tuleks ELi tarnekindluse probleemide valguses veelgi tugevdada. Selle saavutamiseks tuleb edendada osalisriikides energiasektori reforme ja samuti toetada nende energiasüsteemide kaasajastamist ja nende täielikku ELi energiavaldkonna regulatiivsesse raamistikku integreerimist. Lisaks peaks energiaühenduse institutsionaalset raamistikku lühikeses ja keskmises perspektiivis parandama, et tugevdada mehhanismide jõustamist.

Vaja on välispoliitika vahendite süsteemsemat kasutamist, näiteks energiategemate pidev lisamine poliitilistesse dialoogidesse, eelkõige strateegiliste partneritega peetaval tippkohtumistel. Ette võetakse ELi tasandi energiaalaste dialoogide läbivaatamine koos peamiste partnerriikidega. Hiljuti Roomas toimunud G7 ministrite kohtumisel tehtud ühisavaldus on hea näide meie tugevdatud koostööst peamiste partneritega. Samuti tuleb tagada välisaspektide ühtsus teiste valdkondlike poliitikameetmetega, mis võiksid energiajulgeoleku edendamisele kaasa aidata, eelkõige seoses ELi välisabi vahendite strateegilise kavandamisega. Euroopa välisteenistusel on oluline roll energiakaalutluste lisamisel ELi välispoliitikasse ja nende koordineerimisel liikmesriikide välisministritega.

Lisaks peaksid liikmesriikide energiakokkulepped kolmandate riikidega olema täielikult kooskõlas ELi õigusaktide ja ELi energiajulgeolekupoliitikaga. Selleks peaksid komisjon ja liikmesriigid kasutama täiel määral Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta otsust nr 994/2012/EL liikmesriikide ja kolmandate riikide valitsuste vahelisi energiakokkuleppeid käsitleva teabevahetuse mehhanismi loomise kohta. Eelkõige pakub see võimalust arendada standardsätteid ja taotleda komisjoni abi läbirääkimiste ajal. Hiljutiste kogemuste valguses peavad liikmesriigid ja asjaomased ettevõtted teavitama komisjoni võimalikult varakult enne energiatarne kindlust ja mitmekesistamise valikuid

---

²⁷ Komisjoni aruanne „Energiavarustuse kindlust ja rahvusvahelist koostööd käsitleva teatise ning energeetikanõukogu 2011. aasta novembri järelduste rakendamine” [COM(2013) 638 (final)].

²⁸ Nõukogu aruanne „22. mai 2013. aasta Euroopa Ülemkogu kohtumise järelemede: ELi energiapoliitika välismõõtmekohta arengute hindamine”, vastu võetud 12. detsembril 2013.

mõjutada võivate valitsustevaheliste kokkulepete sõlmimist ning küsima komisjonilt läbirääkimiste ajal nõu. See eeldab otsuse nr 994/2012/EL läbivaatamist.

Gaas on eriti huvipakkuv valdkond, kuna ELi suurenenud poliitiline pühendumus koos tulevaste tarneriikidega sillutab teed äritehingutele, seadmata samas ohtu konkurentsivõimelise ELi siseturu edasist arengut. Lisaks võib koondnõudlus mõningatel juhtudel ELi läbirääkimispositsiooni parandada.

Seoses maagaasi ühisostmisega on osutatud Euratomi Tarneagentuuri „kollektiivse ostmise mehhanismile”. Praeguses kontekstis, kus uraanituru tarnekindlust ei ähvarda miski, jätab see mehhanism äripartneritele oma tehingute üle läbirääkimistel täieliku vabaduse. Kui lepingu kaasallkirjastab Euratomi Tarneagentuur, siis kinnitab see vaid, et tarnekindlus ei ole ohus. Kui leping seaks tarnekindluse ohtu, oleks agentuuril õigus see vaidlustada. Teavituste ja muu saadud teabe alusel suurendab Euratomi Tarneagentuur ka tuumkütuse turu läbipaistvust perioodiliste aruannete avaldamise kaudu.

Komisjon uurib tihedas koostöös liikmesriikidega, kas oleks võimalik välja arendada gaasimenetlus, mis aitaks suurendada turu läbipaistvust ja võtaks arvesse energiajulgeoleku vajadusi. Lisaks võiks hinnata vabatahtlikke koondnõudluse mehhanisme, mis tugevdaksid Euroopa ostjate läbirääkimispositsiooni. Need valikud tuleb hoolikalt kujundada ja viia ellu nii, et oleks tagatud kooskõla ELi õigusaktide ja kaubandusõigusega. Sellesse menetlusse tuleks vajadusel kaasata kandidaatriigid või potentsiaalsed kandidaatriigid.

Võtmemeetmed

Komisjon:

- tagab oma 2011. aasta septembri energiaalast välispoliitikat käsitlevas teatises kindlaks määratud meetmete rakendamise;
- hindab nõudluse vabatahtliku koondamise mehhanismide valikuid, mis võiksid tugevdada Euroopa ostjate läbirääkimispositsiooni kooskõlas ELi ja kaubandusvaldkonna õigusaktidega;
- edendab koos Euroopa välisteenistusega välispoliitika vahendite süsteemsemat kasutamist, et toetada energiaalase välispoliitika eesmärgi ning suurendada energia- ja välispoliitika eesmärkide ühtsust;
- vaatab läbi otsuse nr 994/2012/EL liikmesriikide ja kolmandate riikide valitsuste vahelisi energiakokkuleppeid käsitleva teabevahetuse mehhanismi loomise kohta.

Liikmesriigid peaksid:

- teavitama üksteist olulistest riiklikest energiapoliitilistest otsustest enne nende vastuvõtmist, kasutades täielikult ära komisjoni juhitud foorumi;
- tagama komisjoni varajase teavitamise enne selliste valitsustevaheliste kokkulepete üle läbirääkimiste alustamist, millel võib olla mõju energiatarne kindlusele, ning kaasama komisjoni läbirääkimistesse. See aitaks tagada sõlmitud kokkulepete kooskõla ELi õigusega.

JÄRELDUSED

Euroopa energiajulgeoleku edendamiseks on viimastel aastatel tehtud palju edusamme. Hoolimata neist saavutustest on Euroopa endiselt energiavarustuse häirete suhtes väga tundlik. Euroopa energiajulgeoleku strateegias pakutakse seega välja hulk konkreetseid meetmeid Euroopa vastupidavuse tugevdamiseks ja sõltumatuse vähendamiseks energia impordist.

ELi energiajulgeolekut ei saa lahutada kliima- ja energiapoliitika 2030. aasta raamistikust ning selles osas tuleks üheskoos saavutada kokkulepe Euroopa Ülemkogul. Üleminek konkurentsivõimelisele ja vähe süsinikdioksiidi heidet tekitavale majandusele vähendab imporditud fossiilkütuste kasutamist energianõudluse pidurdamise ning taastuvate ja muude kohalike energiaallikate kasutamise kaudu.

Lühiajalises perspektiivis:

1. EL peab saabuva talve jaoks parandama oma valmisolekut energiavarustuse häireteks. Vastupidavuse suurendamiseks tuleb olemasolevaid Euroopa hädaolukorra ja solidaarsuse mehhanisme tugevdada riskihindamisel põhinedes (energiajulgeoleku stressi-testid) ja seda koordineerib komisjon koos liikmesriikide, reguleerivate asutuste, ülekandevõrguettevõtjate ja ettevõtjatega. EL peab samuti ühendama jõud oma rahvusvaheliste partneritega, et arendada välja uued solidaarsuse mehhanismid maagaasi ja gaasihoidlate kasutamiseks;
2. turgu valitsevate tarnijate edendatavad uued infrastruktuuri investeeringud tuleks kehtestada tervel siseturul ja allutada kõigile konkurentsieeskirjadele. Eelkõige tuleks peatada South Stream'i projekt nii kauaks, kuni on tagatud täielik vastavus ELi õigusaktidele ja seda on uuesti hinnatud ELi energiajulgeoleku valdkonna prioriteetide valguses;
3. EL peaks energiajulgeoleku parandamise eesmärgil tegema tihedat koostööd oma naabrite ja energiaühenduse partneritega, eelkõige Ukraina ja Moldovaga. Sellega seoses on rõõmustav vastassuunalise gaasivoo kokkuleppe sõlmimine Ukraina ja Slovakkia Vabariigi vahel.

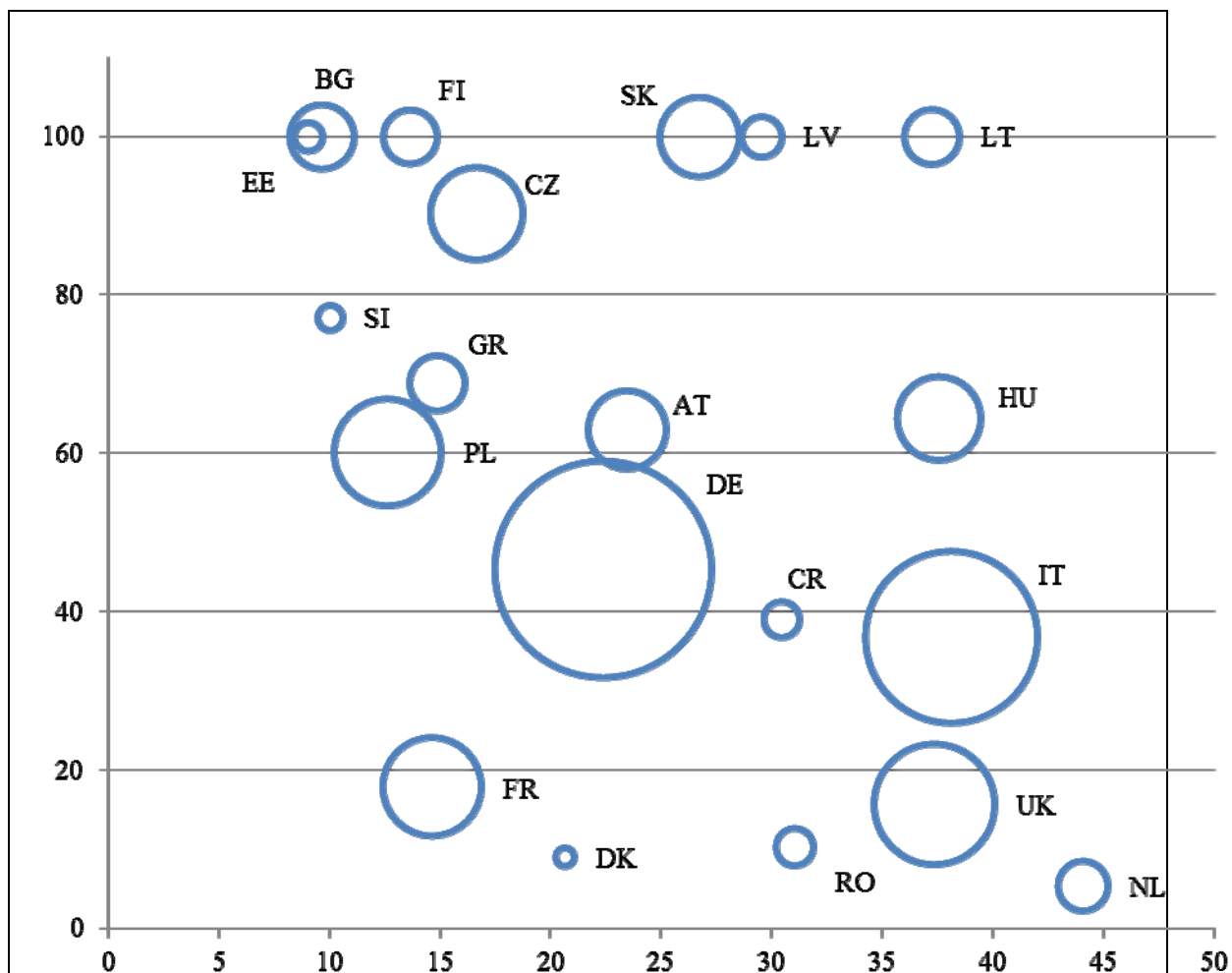
Keskpikas perspektiivis:

4. Euroopa peab saavutama paremini toimiva ja integreerituma energiaturu. Esmatähtsaid projekte tuleb kiirendada, et ühendada olemasolevad energiasaared ja tagada, et 2020. aastaks praegune eesmärk teha süsteemidevaheliste ühendusi vähemalt 10 % ulatuses paigaldatud elektri tootmisvõimsusest. 2030. aastaks peaksid liikmesriigid suutma täita selle eesmärgi 15 % ulatuses;
5. EL peab energiaallikate, tarnijate ja transporditeede mitmekesistamise kaudu vähendama oma välist sõltuvust konkreetsetest tarnijatest. Eelkõige tuleb tugevdada partnerlust Norraga, kiirendada lõunapoolset gaasikoridori ja edendada uut gaasisõlme Lõuna-Euroopas;
6. perioodi 2014–2020 ELi rahastamisvahendite rakendamisel tuleks esikohale seada energiajulgeolek ja üleminek vähese süsinikdioksiidi heitega majandusele, kasutades eelkõige järgmisi vahendeid: Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Ühendamise Rahastu, Horisont 2020 ja Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahend. Need peaksid olema ka suunavaks eesmärgiks selliste ELi välistegevuse vahendite sekkumisel nagu naabruspoliitika investeerimisvahend ja Lääne-Balkani investeerimisrahastu ning Euroopa Investeerimispank ja Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank;
7. energiajulgeoleku probleemiga usaldusväärsemaks tegelemiseks on vaja riiklike energiapoliitikate suuremat koordineerimist. Riikide energiaallikate jaotuse ja energia

infrastruktuuriga seotud otsused mõjutavad teisi liikmesriike ja Euroopa Liitu tervikuna. Liikmesriigid peaksid üksteist ja komisjoni paremini teavitama, kui nad määravad kindlaks oma pikaajalisi energiapoliitilisi strateegiaid ja valmistavad ette valitsustevahelisi kokkuleppeid kolmandate riikidega. Parema koostöövõime tagamiseks energiavaldkonna eesmärkide ja välispoliitika vahel ning oma partneritega ühehäälselt rääkimiseks on vaja teha rohkem jõupingutusi.

---

1. LISA. MAAGAASI TARNESÕLTUVUS VENEMAAST

Horisontaalne telg: maagaasi % osa energiaallikate jaotuses. Vertikaalne telg: Venemaa maagaasi % osa riiklikus maagaasi tarbimises. Ringide suurus: Venemaalt imporditava maagaasi hulk.

Hinnangud põhinevad 2013. aasta esialgsetel tööstusandmetel ja need sisaldavad Vene ettevõtete müüdavat maagaasi, mis ei tarvitse olla toodetud Venemaal.

2. LISA. PEAMISTE TARNEKINDLUSE INFRASTRUKTUURIPROJEKTIDE SEIS

Maagaasi projektid

A Lühiajalised (2014–2016) projektid			
#	Projekti nimi	Kirjeldus	Lõppeb
Balti riikide gaasiturg			
1	LT: metaanitanker	Laev (mitte ühishuviprojekt). Seis: ehitamisel.	2014 lõpp
2	Klaipėda-Kiemėna torujuhtmete uuendamine	Süsteemidevahelise ühenduse mahu suurendamine Klaipėda ja Leedu-Läti võrkude vahel. Seis: keskkonnamõjuhinnang ja üldplaneering.	2017
Gaasivarustuse mitmekesisus Kesk- ja Kagu-Euroopas			
1	PL: veeldatud maagaasi terminal	Terminal Swinoujscie's ja ühendusliinid (varase tähtaja tõttu ei ole ühishuviprojekt). Seis: ehitamisel.	2014 lõpp
2	EL-BG süsteemidevaheline ühendus	Uus süsteemidevaheline ühendus, et suurendada mitmekesisust ja suunata Shah Denizi gaasi Bulgaariasse. Seis: litsentsimine, keskkonnamõjuhinnang (2 aastat viivitust).	2016
3	EL-BG vastassuunavoog	Alaline vastassuunavoog olemasoleval süsteemidevahelisel ühendusel (IGB projekti alternatiiv või täiendus). Seis: teostatavusuuring.	2014
4	BG: säilitamise uuendamine	Hoiustamismahu suurendamine Chiren'is. Seis: teostatavusuuring.	2017
5	HU-HR vastassuunavoog	Vastassuunavoog, mis võimaldab gaasivooge Horvaatiast Ungarisse juhtida. Seis: teostatavusuuring.	2015
6	HU-RO vastassuunavoog	Projekt gaasivoogude suunamiseks Rumeeniast Ungarisse. Seis: teostatavusuuring.	2016
7	BG-RS süsteemidevaheline ühendus	Uus süsteemidevaheline ühendus, mis tugevdab tarnekindlust Bulgaarias ja Serbias. Seis: keskkonnamõjuhinnang, paiknemine, rahastamine (probleemid Srbijagas'iga tegevusvaldkondade eraldamisel rahastuse võimaldamiseks).	2016
8	SK–HU süsteemidevaheline ühendus	Uus kahe-suunaline torujuhe. Seis: ehitamisel.	2015
B Keskmise pikkusega (2017–2020)			

projektid			
#	Projekti nimi	Kirjeldus	Lõppeb
Balti riikide gaasiturg			
1	PL-LT võrkudevaheline ühendus	Uus kahe-suunaline torujuhe (GIPL), mis lõpetab Balti riikide eraldatuse. Seis: teostatavus / esialgne tehniline projekt.	2019
2	FI-EE süsteemidevaheline ühendus	Uus kahe-suunaline avamere torujuhe („Balticconnector”). Seis: teostatavusuuring / litsentsimine.	2019
3	Balti veeldatud maagaasi terminal	Uus veeldatud maagaasi terminal, mille asukoht tuleb veel otsustada (EE/FI). Seis: teostatavusuuring / litsentsimine.	2017
4	LV-LT süsteemidevaheline ühendus	Olemasoleva süsteemidevahelise ühenduse uuendamine (sealhulgas kompressorjaam). Seis: teostatavusuuring.	2020
Gaasivoo võimaldamine Hispaaniast põhjapoolse			
1	ES-FR „Midcat” süsteemidevaheline ühendus	Uus süsteemidevaheline ühendus (sealhulgas kompressorjaam), et võimaldada kahe-suunalisi voogusid ²⁹ Prantsusmaa ja Hispaania vahel. Seis: teostatavusuuring.	kinnitamisel
Kobarhanked gaasitarne mitmekesistamiseks Kesk- ja Kagu Euroopas			
1	PL-CZ süsteemidevaheline ühendus	Uus kahe-suunaline torujuhe Tšehhi Vabariigi ja Poola vahel. Seis: teostatavusuuring/esialgne tehniline projekt, litsentsimine (CZ)	2019
2	PL-SK süsteemidevaheline ühendus ³⁰	Uus kahe-suunaline torujuhe Slovakkia ja Poola vahel. Seis: lõplik rahastamisotsus 2014. aastal.	2019
3	PL: 3 riigisisest torujuhet ja kompressorjaam	Vaja on riigisiseseid parandustöid, et siduda sisendipunktid Läänemere kaldal PL-SK ja PL-CZ süsteemidevahelisse ühendusse. Seis: teostatavusuuring.	2016-18
4	TANAP (Trans-Anatoolia gaasijuhe) (TR-EL)	Trans-Anatoolia maagaasijuhe, mis toob Kaspia gaasijuhtme Türgi kaudu ELi ja avab lõunapoolse gaasikoridori. Seis: teostatavusuuring / lõplik rahastamisotsus.	2019
5	TAP (EL-AL-IT)	ELi-sisene osa lõunapoolsest	2019

²⁹ Voog Hispaaniast Prantsusmaale juhul, kui Lääne/Kesk-Euroopas esineb tarnehäireid. Voog Prantsusmaalt Hispaaniasse, et tasakaalustada kõrgeid gaasihindu Hispaanias. Tugevdada tuleb ka „Artère du Rhône” (Rhône'i jõe arter).

³⁰ Need kaks võrkudevahelist ühendust (PL-CZ ja PL-SK) võimaldavad vooge Läänemere ja Aadria mere vahel ning samuti vedada gaasi DE-NL-NO-st, mis suurendab märkimisväärselt tarnekindlust kogu Ida(Kagu)-Euroopas.

		gaasikoridorist. Otseühendus TANAPiga. Seis: litsentsimine	
6	IAP (AL-ME-HR)	Uus süsteemidevaheline ühendus, mis moodustab osa Balkani riikide gaasiringist ja on ühendatud TAPi. Seis: teostatavusuuring / esialgne tehniline projekt.	2020
7	HR – veeldatud maagaasi terminal	Uus veeldatud maagaasi terminal Krk's, mis tugevdab tarnekindlust ja mitmekesistamist. Seis: teostatavusuuring / esialgne tehniline projekt (rahastamisteemad).	2019
8	BG: siseriiklik süsteem	Piirkondlikuks ühendamiseks vajaliku transpordisüsteemi taastamine ja laiendamine. Seis: teostatavusuuring / esialgne tehniline projekt.	2017 (kinnitamisel)
9	RO: siseriiklik süsteem ja vastassuunavoog Ukrainasse	Rumeenia transiidi ja ülekandesüsteemi & vastassuunavoog ühendamine Ukrainaga. Seis: teostatavusuuring (regulatiivsed küsimused seoses vastassuunavooga).	kinnitamisel
10	EL: kompressorjaam	Kompressorjaam Kipis, et ühendada TANAP ja TAP. Seis: litsentsimine.	2019
11	EL: Alexandroupoli veeldatud maagaasi terminal	Uus veeldatud maagaasi terminal Kreekas. Seis: litsentsimine.	2016 ³¹
12	EL: Egeuse veeldatud maagaasi terminal	Uus veeldatud maagaasi ujuv terminal Kavala lahes. Seis: teostatavusuuring / esialgne tehniline projekt, litsentsimine	2016 ³²

Elektriprojektid

A Lühiajalised projektid (2014–2016)			
#	Projekti nimi	Kirjeldus	Lõppeb
Balti riikide eraldatuse lõpetamine			
1	Nordbalt 1&2	Rootsi ja Leedu süsteemidevahelised ühendused (mitte ühishuviprojekt). Seis: ehitamisel.	2015
2	LT-PL võrkudevaheline ühendus	Uus süsteemidevaheline ühendus ja vastulülituses konverterjaamad; järgmine etapp on kavandatud 2020. aastaks; vaja on teha parandustöid Poolas. Seis: ehitamisel.	2015 (esimene etapp)
B Keskmise pikkusega (2017–2020)			

³¹ Teave saadud andsid projektide algatajatelt, aga algus on tõenäolisemalt pärast 2017. aastat.

³² Idem.

projektid			
#	Projekti nimi	Kirjeldus	Lõppeb
Balti riikide eraldatuse lõpetamine			
1	Siseliinid LV-s ja SE-s	LV-SE süsteemidevahelise ühendusmahu suurendamine (Nordbalt). Seis: teostatavusuuring / esialgne tehniline projekt.	2019
2	EE-LV süsteemidevaheline ühendus	Süsteemidevaheline ühendus ja parandustööd Eestis. Seis: teostatavusuuring / esialgne tehniline projekt.	2020
3	EE, LV, LT sünkroniseerimine Euroopa mandrivõrkudega	Balti riikide sünkroniseerimine. Seis: teostatavusuuring.	2020 (kinnitamisel)
Ibeeria piirkonna eraldatuse lõpetamine			
1	FR - ES võrkudevaheline ühendus	Veealuse kõrgepingealalisvoolu kaabli kaudu võrkudevaheline ühendus Aquitaine'i (FR) ja Baskimaa (ES) vahel.	2020 (kinnitamisel)